

Усвояване на средствата от предприсъединителните фондове на ЕС за периода 2000-2004

Програма ФАР: По Финансов меморандум по **Национална Програма ФАР-2000** общият бюджет е 124.29 млн. евро, от които са договорени 106.14 млн. евро. Към 31.07.2004. са усвоени 79.18 % от договорените средства. Срокът за разплащане изтича в края на тази година, с изключение на този по Под-програма “Икономическо и социално сближаване”, който е до края на 2005 г. Очаква се средствата по тази под-програма също да бъдат успешно усвоени.

По Финансов меморандум по **Национална Програма ФАР-2001** от общ бюджет 112.32 млн. евро са договорени 90.59 млн. евро и са усвоени 51.64 млн. евро, което представлява 58.30 % от договорените средства. Срокът за разплащане по проектите по ФМ 2001 г. изтича на 30 ноември 2004 г. Отчитайки спецификата на програма ФАР, се очаква дължимите плащания по проектите да се извършат през втората половина на текущата година.

По ФМ по **НП ФАР 2002** общата стойност на финансирането е 127.06 млн. евро. Договорени са 34.88 млн. евро, като срокът за договаряне приключва на 30.11.2004 г. Вече са усвоени 47.87 % от договорените средства. Към момента са стартирани процедури на корективни мерки, с цел осигуряване на най-успешно усвояване на проектните фишове по тази Национална програма.

По ФМ по **НП ФАР 2003** през м. юни 2004 г. беше подписан нов Финансов меморандум - “Специална програма ФАР за 2003 г. за подкрепа след затварянето на блокове в ядрената електроцентраля и последващите мерки в енергийния сектор в Република България”. С него общият бюджет по Национална програма ФАР 2003 възлиза на 129.96 млн.евро. Изпълнителните агенции вече са стартирали тръжните процедури. Очаква се сключването на договорите да приключи успешно до 30 ноември 2005 г.

Програма ИСПА: За периода 2000-2003 г. по програма ИСПА са одобрени 25 проекта, както следва: 4 Финансови меморандума в сектор “Транспорт”, 16 проекта в сектор “Околна среда”, 2 меморандума за техническа помощ и три мерки – система за мониторинг на програмата, за подготовка за прилагане на принципа на разширената децентрализация и за укрепване капацитета на институциите, участващи в програмата.

До този момент са сключени Финансови меморандуми на обща стойност 1,026 млрд. евро, от които финансирането по Програма ИСПА възлиза на 615 млн.евро, съфинансирането от държавния бюджет – на 195 млн.евро, и това от международните финансови институции – на 216 млн.евро. Към 31 юли 2004 г. са договорени общо 20.04 % от предвидените по програмата средства и са разплатени 18.64 %.

През първата половина на 2004 г. са одобрени още два проекта в сектор “Околна среда”. Първият от тях е “Изграждане на сероочистващи инсталации за блокове 5 и 6 в ТЕЦ Марица Изток 2 - ЕАД”, който финансира дейности в областта на пречистване на въздуха. Проектът е с обща стойност 72 млн.евро. Това е първият проект по ИСПА в Централна и Източна Европа, насочен към подобряване качеството на въздуха. Вторият одобрен проект - “Техническа помощ за укрепване на административния капацитет на централните и местни власти за подготовка на бъдещи проекти по Програма ИСПА и Кохезионния фонд на ЕС в сектори води и битови отпадъци” - е на обща стойност 15.9 млн.евро. Мярквата има за цел да подготви институциите, работещи

в сектор “Околна среда” на национално и местно ниво, за представянето на качествени инвестиционни проекти както по ИСПА, така и - след приемането на страната в ЕС - финансирани от Кохезионния фонд. Предстои подписване на двата Финансови меморандума от страна на ЕК, с които общата сума по програмата ще достигне 1,115 млрд.евро, от които 664 млн.евро са по ИСПА.

Анализирайки постигнатото до момента от България е важно да се съпоставят резултатите от усвояването на средствата от ЕС с тези на другите страни-членки на Съюза. Трудности, подобни на тези с които се сблъсква страната ни, срещат и другите държави от Централна и Източна Европа. Като цяло България не е по-назад от тези страни по отношение на изграждането на структури и усвояване на средствата от ЕС.

Според последния Доклад на ЕК по Програма ФАР и предприєдинителните инструменти за Кипър, Малта и Турция, публикуван през 2003 г., за целия период от 1990 до 2002 г. България се нарежда на второ място по обем договорени средства (76.67 %) след Унгария (с 80.53 %).

За периода 2000 – 31.12.2003 г. България отбелязва най-висока усвояемост на средствата по Програма ФАР - над 91 %; 61 % от предоставените ресурси по Програма САПАРД са договорени; 14,3 % са извършените плащания по Програма ИСПА, като трябва да се отбележи, че средното ниво за присъединяващите се страни е 23,4 %.

Към 31.07.2004 г. цифрите за България са още по-добри – съответно, 19% за програма ИСПА и 87.35 % за САПАРД. Опитът на “старите” страни-членки на ЕС показва, че въпреки значително по-малките проблеми с хармонизацията на националното си законодателство, те срещат определени трудности при усвояването на помощта от съюза.

В рамките на изпълнените до момента проекти по **Програма ФАР и ФАР-ТГС** са постигнати значителни резултати, които могат да бъдат групирани по приоритетни сектори, както следва:

В Сектор “**Правосъдие и вътрешни работи**” и “**Трансгранично сътрудничество**” е създаден постоянен международен координационен и комуникационен център в Регионален граничен сектор Бургас; оборудвани са и са пуснати в експлоатация три нови пункта за техническо и визуално наблюдение на р. Дунав – при Силистра, Свищов и Видин и един пост за техническо и визуално наблюдение на Черно Море при Шабла. Доставени са два 50-тонни гранично-полицейски катера, 2 лодки с твърдо дъно и 20 бр. защитни морски облекла на обща стойност 7 млн. евро. Сключени са договори за доставка на специализирано гео-информационно оборудване и необходимия хардуер и софтуер. Закупен е специализиран 200-тонен гранично-полицейски кораб от ФР Германия, изпълнява се проект за доставка на специализирано оборудване: стационарен рентген, ендоскопи, подемна техника, софтуер за оптично разпознаване на текст, сървъри и компютърни системи за гранична полиция, модеми, радио-релейна станция и др.

Сектор “**Реформа в публичната администрация**”: По проект BG 0103.02 “Прилагане на реформата в държавната администрация” са доставени компютри за всички 264 общини в България, както и за центровете за обучение в центровете на шестте региона за планиране на ниво NUTS II. По проект BG 9909.01 “Усилване на институционалния и административен капацитет” е създаден Институтът по публична администрация и Европейска интеграция, превърнал се във важна институция за обучение и квалификация на кадри.

Сектор “**Финанси**”: По съвместен проект на българското правителство и Европейската Комисия. е изградена българската интегрирана митническа информационна система (БИМИС).

Успешно приключи и проект BG 0006.01 “Укрепване на публичния вътрешен финансов контрол”. По него са осъществени действия за укрепване на управленския капацитет и административните структури на Агенцията за държавен вътрешно-финансов контрол (АДВФК) и за развитие на човешките ресурси.

Изпълнението на проект BG 0006.03 “Реформа и модернизация на данъчната администрация” допринесе за модернизирването на българската данъчна система. Изградена е мрежа от оправомощени и обучени служители по информацията в териториалните данъчни дирекции, отговарящи за връзките с обществеността, въведена е услугата “Телефон за данъчна информация” в България, създадена е програма за подобряване на процеса на подаване и приемане на декларации в местните данъчни подразделения.

Сектор **“Икономическо и социално сближаване”** и **“Трансгранично сътрудничество”**: В рамките на проект BG 0004.03 “Професионално обучение” общо 13 103 души успешно са преминали курсовете за придобиване на професионална квалификация.

Чрез изпълнението на проект BG 0102.05 “Инициативи на пазара на труда” са подпомогнати 65 неправителствени организации и 20 училища; обучени са 2 423 безработни лица; консултирани и обучени са 640 безработни лица.

По проект BG 0102.06 “Социална интеграция” са подпомогнати 70 неправителствени организации и 3 училища, ограмотени са 1 685 безработни лица. Очаква се заложените в проекта показатели да бъдат преизпълнени многократно.

С проект BG 0102.04 “Пътища за достъп до туристически обекти” са изпълнени рехабилитация и изграждане на 6 пътни отсечки с обща дължина 42 км в областите Смолян, Хасково и Кърджали; 3 пътни отсечки с обща дължина 32 км. на територията на Пазарджишка област; 6 пътни отсечки с обща дължина 36.5 км. на територията на области Разград, Шумен и Търговище; 6 пътни отсечки с обща дължина 33 км. на територията на области Варна, Добрич и Силистра.

В рамките на проект BG 0102.03 “Развитие на културния туризъм в България” са подпомогнати 9 общини, 3 Областни управи и 7 неправителствени организации.

По проекти BG 0102.01 “Технологична грантова схема за малки и средни предприятия” и BG 0102.02 “Грантова схема за научна и развойна дейност за МСП” са подпомогнати 138 фирми, а на 43 компании е доставено технологично оборудване.

С изпълнението на проекти по ФМ BG 9405, 9511 и 9904.01 “Електрификация на ж.п. линия Дупница-Кулата” са електрифицирани 121 км от железопътна линия.

По проект BG 9803.01 “Рехабилитация и частична реконструкция на пътища в Южна България” са рехабилитирани 81 км автомагистрален път Е79 от Дупница до Кулата и са подновени всички пътни съоръжения; 40 км автомагистрален път Е 80 от Харманли до Свиленград и са подновени всички пътни съоръжения; изградени са 15 км нов подходен път от Гоце Делчев до ГКПП “Илинден”.

В рамките на проект BG 9803.02 “Изграждане на ГКПП Илинден” е построен нов граничен контролно-пропускателен комплекс “Илинден”.

По проекти BG 9916.01 и BG 0007.01 “Изграждане на зимовник за 39 плавателни съда на р. Дунав” завърши строителството на зимно пристанище за 39 речни съда по река Дунав край гр. Русе.

По проект BG 0107.01 “Строителство на ГКПП Силистра”, пунктът вече е в процес на изграждане.

В процес на изпълнение е и проект BG 0106.06 за изграждане на 3 градски пречиствателни станции в Мадан, Рудозем и Златоград, включително подходящи пътища и 2 моста.

Сектор **“Приемане на достиженията на правото на ЕС”**: Успешно са изпълнени значителен брой проекти, въвеждащи Европейското законодателство в българската правна уредба, в пряко изпълнение на Националния план за приемане на достиженията на правото на ЕС. В рамките на проектите служителите от българската администрация са получили съответно обучение за изпълнение на директивите на ЕС.

За резултатите от изпълнените до този момент дейности по усвояване на средствата от предприєдинителните инструменти на ЕС най-ясно говорят цифрите за бъдещите средства, договорени между България и ЕК.

Постигнато е увеличение на финансовия ресурс по Национална програма ФАР 2004 с 81 % – от 94.9 млн. евро през 2003 г. на 172.3 млн. за 2004 г.

Стартира и се прилага успешно подходът за многогодишно програмиране на Програма ФАР на базата на действащия стратегически Многогодишен програмен документ за периода 2004-2006 г., който беше одобрен от Управителния комитет на Програмата ФАР в Брюксел през декември 2003 г. Фактът, че ЕК възприе този подход, свидетелства, че тя признава нарасналия капацитет на програмиране на България.

В процес на подготовка и договаряне с ЕК е Финансов меморандум по Национална Програма **ФАР-2004 – 3-та част**. Той ще осигури нови средства на страната ни в размер на около 15 млн. евро, извън предвидените и вече договорени по Национална Програма ФАР 2004 – 1-ва част и многогодишната Национална програма ФАР. Тези средства ще бъдат допълнителна подкрепа за усилията на страната ни към пълноправно членство в ЕС. В подготвяния нов Финансов меморандум ще бъдат включени за финансиране проекти от различни приоритетни сектори. Един от тях, на който се обръща специално внимание, е участието на България в проекти по Програмата на ЕС **“Интеррег 3” за трансрегионално и транснационално сътрудничество**. В този контекст се подготвя проект на стойност 2 млн. евро, осигуряващ възможности за финансиране на такива проекти. Средствата ще бъдат осигурени чрез Програма ФАР и национално съфинансиране от държавния бюджет.

Друг важен момент по новия Финансов меморандум е подготовката на пилотен проект на стойност 4 млн. евро по програма ФАР за изграждане на цялостна национална система от специализирани центрове за спешна диагностика и лечение на сърдечно-съдови заболявания. Чрез този пилотен проект България ще бъде подготвена за създаването на такава система, което ще бъде финансирано след 2006 г. от бюджета на структурните фондове на ЕС.

Като цяло за трите години в периода 2000 – 2002 г. бяха договорени общо 751.436 млн. евро по трите финансови инструмента - ФАР, ИСПА и САПАРД. За трите години в периода 2003 – 2005 г. договорената сума по тези предприєдинителни програми е 1 291.173 млн. евро – т.е. с 539.737 млн. евро повече.

Готовността на Европейската Комисия да предложи на страната ни допълнителни средства в рамките на Национална Програма ФАР 2004 е ясен индикатор за положителното отношение на ЕК към България. Това е поредното доказателство за доверието, което има ЕК в способностите на българската администрация за усвояване на средствата от европейските фондове. Степента на усвояване на тези средства ще бъде показател за нарасналия административен капацитет на отговорните институции.

Източник: Министерство на финансите <http://www.minfin.government.bg>